

Korkein hallinto-oikeus
korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Lausuntopyyntöne 8.5.2023 dnro 163/03.04.04.04.20/2022 ja 2168/03.04.04.04.20/2022

Lausunto Pälkäneen kunnan vastaselitysten johdosta Vehoniemen-Isokankaan harju-alueen tekopohjavesilaitoksen vesilupia koskevissa asioissa, Kangasala ja Pälkäne

Korkeimman hallinto-oikeuden lausuntopyyntö

Korkein hallinto-oikeus on pyytänyt Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY-keskus) antamaan lausunnon Pälkäneen kunnan vastaselitysten johdosta Tavase Oy:n Vehoniemen-Isokankaan harjualueen tekopohjavesilaitoksen vesilupaa koskevissa asioissa.

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Lausuntopyynnössä on pyydetty ottamaan kantaa Pälkäneen kunnan vastaselitykseen siltä osin kuin se koskee uuden YVA-menettelyn tarpeellisuutta Pälkäneen kunnassa sijaitsevan tuotantoalueen TUA 3 lupa-asiassa.

Keski-Suomen ELY-keskus toteaa antaneensa 18.3.2020 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston pyynnöstä lausunnon ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ajantasaisuudesta Pälkäneen kunnan puolella sijaitsevan tuotantoalueen TUA 3 osalta (liite) hakijan muutettua hakemustaan Pälkäneen puoleiselta osalta 31.5.2019 toimittamallaan uudella hakemuksella.

Keski-Suomen ELY-keskus viittaa siihen, mitä se on jo todennut hankkeesta vuonna 2003 tehdyn ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ajantasaisuuden osalta edellä mainitussa lausunnossaan 18.3.2020 sekä Vaasan hallinto-oikeudelle antamassaan vastineessa 26.11.2020 ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa 29.9.2022. ELY-keskuksella ei ole lisättävää asiassa aiemmin lausumaansa Pälkäneen kunnan vastaselityksen johdosta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt limnologi Arja Koistinen ja ratkaissut johtaja Kari Lehtinen.

8.6.2023

Liite Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto (KESELY/279/2020, 18.3.2020)
Jakelu Korkein hallinto-oikeus
Tiedoksi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tämä asiakirja KESELY/279/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KESELY/279/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Koistinen Arja 08.06.2023 08:41

Ratkaisija Lehtinen Kari 08.06.2023 09:02

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Viite Lausuntopyyntö LSSAVI/8986/2019

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pyytää YVA-yhteysviranomaisen lausuntoa Vehoniemen-Isokankaan harjualueen Pälkäneen puoleisen, tuotantoalue 3 (TUA 3) tekopohjavesilaitoksen rakentamiseen ja valmisteluun liittyvän YVA-arvioinnin ajantasaisuudesta.

Asian aikaisempi käsittely pääpiirteissään

Hankkeen YVA-menettely on saatu päätökseen vuonna 2003, jonka jälkeen Tavase Oy haki ympäristölupaa tekopohjavesilaitoksen rakentamiseksi Kangasalan ja Pälkäneen kuntien alueilla Vehoniemen-Isokankaan harjualueelle. Aluehallintovirasto hylkäsi vuonna 2015 Tavase Oy:n hakemuksen perusteluinaan mm. se, että hanke vaarantaa Keisarinharjun - Vehoniemenharjun ja Keiniänrannan Natura-alueiden suojelun perusteena olevia luontoarvoja. Vaasan hallinto-oikeus puolestaan kumosi vuonna 2017 aluehallintoviraston päätöksen, josta valitettiin edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus puolestaan kumosi vuonna 2018 Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen tuotantoalueen 3 osalta, mutta piti hallinto-oikeuden päätöksen tuotantoalueiden 1 ja 2 osalta. Kangasalan puolella oleville tuotantoalueille 1 ja 2 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt luvat 13.12.2019. Aluehallintovirasto on todennut päätöksessään, että tuotantoalueiden 1 ja 2 *hakemukseen YVA-arvioinnin tekemisen jälkeen tehdyt muutokset vähentävät haitallisia ympäristövaikutuksia ja haitalliset vaikutukset ovat vähäisempiä kuin arviointiselostuksessa on esitetty, joten hankkeelle ei tarvitse tehdä uutta YVA-arviointia*. Hakemuksesta ei ole pyydetty YVA-yhteysviranomaisen lausuntoa.

Keski-Suomen ELY-keskuksen YVA-yhteysviranomaisen lausunto

Hankkeen YVA-arviointi on tehty vuonna 2003 ja silloinen Keski-Suomen ympäristökeskus on toiminut hankkeen yhteysviranomaisena. Hankkeen YVA-selostuksesta on laadittu yhteysviranomaisen lausunto silloin voimassa olevan YVA-lain (YVAL 468/1994) mukaisesti. Hankkeen YVA-menettelystä ei näin ollen ole laadittu ns. perustelua päätelmää, joka on tullut YVA-lakiin YVA-lain muutoksen myötä vuonna 2017.

YVA-selostuksen lausunnossaan (YVAL 468/1994) Keski-Suomen ympäristökeskus on mm. todennut, että virtausmallinnus ja sen luotettavuus on hankkeen keskeinen kysymys. Pohjaveden virtauksien ja pohjavedenpinnan muutoksien osalta olevia selvityksiä ei pidetty riittävän luotettavina ja niitä tuli tarkentaa ja vaikutuksia arvioida Keiniänrannan Natura-alueeseen YVA-selostuksessa esitettyä tarkemmin. Lähtökohtana oli, että Keiniänrannan luontotyyppien säilyminen tulee turvata myös pitkällä aikavälillä, mikä siis

edellytti Keiniänrannan vedenlaadun ja virtaamaolosuhteiden selvittämistä YVA-selostuksessa esitettyä tarkemmalla tasolla. Lisäksi tuli arvioida hankkeen pitkäaikaisia vaikutuksia, mm. luonnontilaisen pohjaveden laadullisia muutoksia ja orgaanisen aineen kertymistä sekä vaikutuksia hankealueella olevien yksityisten kaivojen vedenlaatuun. Lisäksi lausunnossa nostettiin esille mm. alueelle sijoittuvien rakenteiden maisemavaikutukset.

Hankeesta vastaava on osin muuttanut hakemustaan Pälkäneen puoleisen tuotantoalueen 3 osalta. Tuotantoalueen 3 hakemus eroaa YVA-menettelyn aikaisesta muun muassa siten, että Pälkäneen puoleisella alueella tuotettavaa vesimäärää on pienennetty 20 000 m³/d -> 12 000 m³/d (vuosikeskiarvona). Lisäksi varaudutaan tarvittaessa imeytysalueella IA4.1 yli-imeyttämään 2 000 m³/d eli yhteensä 14 000 m³/d. Yli-imeytyksellä pyritään varmistamaan vesitaseen vakaus, jolloin imeytysalueille imeytetään enemmän vettä kuin on tarvetta pumpata pois kaivojen kautta ja ylimääräinen vesi ohjautuu Keiniänrannan suuntaan. Hankealueen rakenteissa on myös tapahtunut muutoksia. Hankealueella on olemassa seuraavat rakenteet:

- Imeytysalue 4.1 (TUA3-IA4.1)
- Kaivoalue KA3.2. (TUA3-KA3.2)
- Kaivoalue KA3.3 (TUA3-KA3.3)

Hankealueelle on esitetty uusina rakenteina jälleenimeytyspaikat JIA4.2 ja JIA4.3 ja kaivoalueet KA3.1 ja KA3.4, joita ei ollut YVA-menettelyn aikaisessa suunnitelmassa. Kaivoimeytystä käytetään ensisijaisena imeytystapana ja sen etuna pidetään mm. tilansäästöä allas- ja sadetusimeytykseen nähden.

Sadetusimeytykseen tarvittava kokonaispinta-ala (16 667 m²) on pienentynyt YVA-menettelyn aikaisesta noin kolmannekseen johtuen imeytettävän vesimäärän pienentymisestä. Sadetusimeytys on toissijainen vaihtoehto kaivoimeytyksen rinnalla. Kaivo- ja sadetusimeytysjärjestelmät rakennetaan imeytysalueelle IA4.1. rinnakkain.

Pirkanmaan maakuntakaava on tullut voimaan YVA-menettelyn jälkeen ja siinä kyseinen alue on merkitty tärkeäksi vedenhankintaan soveltuvaksi pohjaviesialueeksi. Lisäksi maakuntakaavassa on todettu, että Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella tulee varautua mahdolliseen tekopohjaveden muodostamiseen. Vesienhoidon tavoitteiden näkökulmasta katsoen hankkeesta vastaava arvioi, että hankkeella ei ole vaikutuksia pohjaveden määrälliseen tilaan eikä aiheuta pohjaviesialueen kemiallisen tilan heikkenemistä. Hankkeeseen liittyvien rakenteiden maisemallisia vaikutuksia ei ole arvioitu merkittäviksi. Hankkeesta vastaava arvioi, että hankkeen maisemalliset vaikutukset ovat mm. YVA-menettelyssä olleeseen allasimeytykseen nähden pienemmät.

Pirkamaan ELY-keskus on antanut 22.10.2019 lausunnon 31.5.2019 valmistuneesta Keiniänrannan aluetta koskevasta Natura-arvioinnista. ELY-keskus arvioi, että *hankkeella ei katsota olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia Keiniänrannan Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin, mikäli lupamääräyksillä saadaan poissuljettua arvioinnin sisältämät puutteet/epävarmuustekijät ja poikkeustilanteiden vaikutukset sekä mahdollistetaan Keiniänrannan suojeluarvojen säilyminen tarvittaessa luvan mukaisten toimenpiteiden keskeyttämisellä.* Edelleen lausunnossa todetaan, että Pirkanmaan ELY-keskuksen *lausunto koskee ainoastaan laadittuun Natura-arviointiin sisällytettyjä toimenpiteitä. Mikäli hankkeessa on tarkoitus tehdä muita*

arvioinnin ulkopuolelle jääneitä toimenpiteitä, tulee tehtyä Natura-arviointia tarvittaessa täydentää ja pyytää siitä uudelleen lausunto Pirkanmaan ELY-keskukselta. Lisäksi lausunnossa todetaan, että hankkeesta ei ole osoitettavissa suoria vaikutuksia Natura 2000 -alueille. Hankkeesta todetaan kuitenkin aiheutuvan epäsuoria vaikutuksia Keiniänrannan Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille mm. mahdollisten pohjavesien virtaama- tai laatumuutosten kautta.

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (30.8.2018 taltionumero 3947) tarkastellut YVA-arvioinnin ajantasaisuutta ja todennut, että *"Lupakäsittelyn kohteena olevan hankkeen muuttaminen rajaamalla hanketta alueellisesti tai tuotantomäärien osalta ei myöskään lähtökohtaisesti edellytä uuden ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toteuttamista silloin, jos muutokset tehdään nimenomaan hankkeen ympäristöön kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi eivätkä vaikutukset ole olennaisesti erilaisia kuin arviointiselostuksessa on esitetty."*

Edellä todetun perusteella Keski-Suomen ELY-keskus toteaa, että hanke on muuttunut osittain tuotantoalueen kolme (TUA 3) osalta YVA-menettelyn jälkeen. Tuotantoalue kolme voidaan kuitenkin edelleen katsoa osaksi tekopohjavesilaitoskokonaisuutta, koska vedenotto koko laitoksen osalta kokonaisuudessaan tapahtuu Kangasalan puolella olevalla pumppaamolla. Raakaveden kokonaisvesimäärästä noin 20 %:a ohjautuu tuotantoalueelle kolme. Vuoden 2003 YVA-menettelyssä tuotantoalueelle kolme tulevan vesimäärän osuus oli vajaat 30 %:a. Pumppaamolta vesi johdetaan edelleen putkilinjaa pitkin imeytysalue IA4.1 ja edelleen tuotantoalueen kolme kaivoalueille. Tekopohjavesilaitoksen tuotannon mitoituksen vuosikeskiarvo tuotantoalueella kolme on 12 000 m³/d. Koska tuotantomäärä on aikaisempaan YVA-menettelyyn nähden pienempi, ei tuotannon kokonaisuus koko tekopohjavesilaitosta tarkasteltaessa kasva. Näin ollen voidaan katsoa, että tuotettavan vesimäärän osalta hankekokonaisuudessa ei ole merkittävää muutosta.

Hankkeesta vastaava on tehnyt täydentäviä ja tarkentavia lisäselvityksiä yhteysviranomaisen YVA-selostuslausunnossa sanotun mukaisesti ja siten täydentänyt YVA-selostuksessa esiin tuotuja puutteita. Pohjaveden virtausmallia on tarkennettu useilla uusilla tutkimuksilla ja mallin toimivuutta ja tarkkuutta on hankkeesta vastaavan mukaan saatu parannettua mm. mallin reuna-alueilla, mikä katsottiin puutteeksi myös YVA-selostuslausunnossa. Hankkeesta vastaava on myös täydentänyt hakemustaan siten, että YVA-menettelyssä esiin tuodut vaikutukset Keiniänrannan Natura-alueeseen ja toisaalta alueen pohjavesiin on jatkotutkimuksilla saatu tarkennettua. Lisäksi hankkeesta vastaava on luopunut veden virtaussuunnan muuttamisesta, mikä osaltaan lieventää Keiniänrannan Natura 2000 -alueeseen kohdistuvia vaikutuksia. Hankkeesta vastaava on myös täydentänyt ja tarkentanut Natura-arviointiaan, mistä Pirkanmaan ELY-keskus on antanut edellä mainitun lausunnon. Keski-Suomen ELY-keskuksella ei myöskään ole tiedossa, että hankealueella olisi tullut esille uusia vaikutuskohteita selvitysten myötä, tai että vaikutusten luonne olisi merkittävästi muuttunut YVA-menettelyn aikaisesta arvioinnista. Pirkanmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa alue on merkitty tärkeäksi vedenhankintaan soveltuvaksi alueeksi, missä tulee varautua tekopohjaveden muodostamiseen. Näin ollen Keski-Suomen ELY-keskus arvioi, etteivät hankkeen ympäristövaikutukset tai ympäristössä tapahtuneet muutokset ole

olennaisesti muuttuneet hankkeen vireillä olon aikana verrattuna YVA-menettelyssä arvioituihin merkittäviin vaikutuksiin. ELY-keskuksen käsityksen mukaan tuotantoalueella tehdyillä muutoksilla ja hankkeeseen liittyvillä erinäisillä selvityksillä ja tarkennuksilla on pyritty tarkentamaan ja lieventämään ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia, mitkä on todettu vuonna 2003 valmistuneen YVA-menettelyn yhteydessä. Lisäksi ELY-keskus katsoo, että hankkeen muutokset ovat olleet lähinnä teknisiä ja muutoksien lähtökohtana on ollut hankkeesta vastaavan mukaan pitkälti hankkeen vaikutusten lieventäminen. Näin ollen ELY-keskus katsoo, ettei hankkeen muutoksen myötä tuotantoalueella kolme ole tarpeen aloittaa uutta YVA-lain mukaista menettelyä. Hankkeen pitkäaikaisvaikutuksiin jää kuitenkin tiettyjä epävarmuustekijöitä, joita ei voida täysin poissulkea myöskään Natura 2000 -alueen osalta, jolloin korostuu mm. hankkeen vaikutuksen seuranta. YVA-selostuksessa ja tuotantoalueen kolme hankesuunnitelmassa on esitetty aihio tarkkailuohjelmaksi. Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tarkkailuohjelmaa tulee täydentää ja tarkentaa uusien tietojen ja hankkeen päivittyneen suunnitelman pohjalta. Keski-Suomen ELY-keskus katsoo, että seurantaohjelma tulisi laatia yhtenäisenä koko tekopohjavesihankkeen osalta tarpeellisilta osin myös tuotantoalueet 1 ja 2 huomioon ottaen.

Ympäristö- ja luonnonvarat
vastuualueen johtaja

Kari Lehtinen

Limnologi

Arja Koistinen

Tämä asiakirja KESELY/279/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KESELY/279/2020 har godkänts elektroniskt

Koistinen Arja 18.03.2020 14:29

Lehtinen Kari 19.03.2020 08:59